

REFORMA26

W KLASACH I–III

**Praktyczny poradnik dla nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej
rok szkolny 2026/2027**

W TYM PORADNIKU

Najważniejsze zmiany, 8 zintegrowanych edukacji, kompetencje, metody pracy, doświadczenia edukacyjne, projekty, ocenianie, organizacja przestrzeni, WF, współpraca z rodzicami oraz checklisty do wykorzystania od początku roku.

Opracowanie praktyczne na podstawie publikacji MEN/ORE:

„Podstawa programowa w Reformie26. Kompas Jutra – Edukacja wczesnoszkolna”, Warszawa 2026

Poradnik nie zastępuje tekstu podstawy programowej ani przepisów prawa oświatowego. Jest praktyczną syntezą i parafrazą dokumentu źródłowego.

www.edukacjabyann.pl

Spis treści

1. Reforma26 w jednym zdaniu
2. Co naprawdę zmienia się w codziennej pracy
3. Jakie „przedmioty” są w klasach I–III – 8 zintegrowanych edukacji
4. Kompetencje fundamentalne
5. Kompetencje przekrojowe i sprawczość
6. Edukacja polonistyczna – mniej teorii, więcej użycia języka
7. Czytanie i pisanie po nowemu
8. Matematyka – od konkretnego do rozumowania
9. Przyroda i edukacja outdoorowa
10. Edukacja społeczna, emocje i relacje
11. Edukacja artystyczna
12. Edukacja techniczna i informatyczna
13. Wychowanie fizyczne i codzienny ruch
14. Doświadczenia edukacyjne – co trzeba zaplanować
15. Projekty w całym etapie klas I–III
16. Sala i otoczenie szkoły jako „trzeci nauczyciel”
17. Ocenianie, informacja zwrotna i portfolio
18. Współpraca z rodzicami
19. Jak planować zajęcia w duchu Reformy26
20. Przykład zintegrowanych zajęć
21. Obowiązek, zalecenie czy decyzja nauczyciela?
22. Najczęstsze obawy nauczycieli
23. Checklisty na start roku
24. Reforma26 w 10 zdaniach
25. Źródło i zakres poradnika

1. Reforma26 w jednym zdaniu

Nowa podstawa programowa w edukacji wczesnoszkolnej zmienia punkt ciężkości: z przekazywania i „przerabiania” treści na uczenie dzieci myślenia, działania, współpracy, samodzielności i wykorzystywania wiedzy w praktyce.

NAJPROŚCIEJ

Mniej: „usiądź, posłuchaj, zapamiętaj i odtwórz”. Więcej: „zapytaj, sprawdź, spróbuj, porozmawiaj, popętnij błąd, popraw i wyciągnij wniosek”.

Dziecko ma być aktywnym uczestnikiem procesu uczenia się. Nauczyciel nadal uczy, wyjaśnia i porządkuje wiedzę, ale coraz częściej organizuje sytuacje, w których uczniowie samodzielnie odkrywają zależności, testują pomysły i wyciągają wnioski.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 4–5.

2. Co naprawdę zmienia się w codziennej pracy

Od encyklopedyzmu do funkcjonalizmu – Wiedza ma być narzędziem. Nie wystarczy znać pojęcie – uczeń powinien potrafić z niego skorzystać.

Od korelacji do integracji – Nie łączymy treści tylko dlatego, że mają wspólny temat. Punktem wyjścia może być problem, pytanie badawcze albo praktyczne zadanie.

Uczenie przez doświadczenie – Więcej eksperymentów, obserwacji, konkretów, projektów, pracy terenowej i zadań osadzonych w życiu codziennym.

Od „gotowości dziecka” do „gotowości szkoły” – Sposób pracy powinien być elastycznie dostosowany do różnic rozwojowych i potrzeb uczniów.

Sprawczość ucznia – Dziecko współdecyduje, planuje, wybiera strategię i uczy się brać odpowiedzialność za własne działania.

Podejście rozwojowe – Błąd nie jest porażką, lecz informacją o toku myślenia i naturalnym etapem uczenia się.

PYTANIE KONTROLNE NAUCZYCIELA

Zamiast pytać wyłącznie „czy zrealizowałam stronę z podręcznika?”, warto zapytać: „czego dzieci się dzięki temu nauczyły i czy potrafią tę wiedzę zastosować?”

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 4–5 oraz s. 18–19.

3. Jakie „przedmioty” są w klasach I–III?

Na I etapie edukacyjnym (klasy I–III) edukacja jest prowadzona w postaci kształcenia zintegrowanego. Podstawa programowa obejmuje 8 zintegrowanych edukacji. To oznacza, że nie należy przenosić wprost logiki osobnych przedmiotów z klas IV–VIII na edukację wczesnoszkolną.

Lp.	Zintegrowana edukacja	Co obejmuje / jak rozumieć
1	Edukacja językowa	Obejmuje edukację polonistyczną, język obcy nowożytny, a tam, gdzie dotyczy – język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz język regionalny – kaszubski.
2	Edukacja matematyczna	Rozumienie świata ilościowego i przestrzennego, rozwiązywanie problemów, budowanie strategii i komunikowanie sposobu rozumowania.

Lp.	Zintegrowana edukacja	Co obejmuje / jak rozumieć
3	Edukacja przyrodnicza	Badanie przyrody, obserwacja, eksperymentowanie, bezpośredni kontakt z otoczeniem i rozwijanie myślenia naukowego.
4	Edukacja społeczna	Poznanie siebie, relacje, emocje, współpraca, odpowiedzialność, empatia, różnorodność i postawy obywatelskie.
5	Edukacja artystyczna	Plastyka, muzyka oraz działania artystyczne, w tym ekspresja, działania teatralne, twórczość indywidualna i zespołowa.
6	Edukacja techniczna i informatyczna	Praktyczne działania techniczne, konstruowanie, planowanie, bezpieczne korzystanie z technologii i rozwijanie myślenia algorytmicznego.
7	Wychowanie fizyczne	Rozwój kompetencji ruchowych, sprawności, motywacji do ruchu, bezpieczeństwa i nawyków prozdrowotnych.
8	Etyka	Obszar przenikający pozostałe edukacje; odrębne zajęcia z etyki są w opisie wskazane jako nieobowiązkowe.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 46 oraz s. 48–51.

WAŻNE

Muzyka i plastyka są w podstawie ujęte wspólnie jako edukacja artystyczna, a technika i informatyka jako zintegrowany obszar edukacji technicznej i informatycznej. Język obcy jest częścią edukacji językowej.

4. Kompetencje fundamentalne

Kompetencje fundamentalne są traktowane jako narzędzia poznawania świata, a nie domena jednej „lekcji”. Powinny być rozwijane w wielu sytuacjach i obszarach.

Językowe: mówienie, słuchanie, czytanie ze zrozumieniem, pisanie, komunikowanie się w realnych sytuacjach.

Matematyczne: liczenie, mierzenie, porównywanie, klasyfikowanie, dostrzeganie prawidłowości, modelowanie i rozwiązywanie problemów.

Cyfrowe: bezpieczne, odpowiedzialne i celowe korzystanie z technologii, higiena cyfrowa, krytyczna weryfikacja informacji.

Ruchowe: budowanie nawyku aktywności fizycznej, rozwijanie podstawowych umiejętności ruchowych i włączanie ruchu w codzienny dzień szkolny.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 5–7.

5. Kompetencje przekrojowe i sprawczość

Kompetencje przekrojowe mają być rozwijane w różnych sytuacjach – w szkole i poza nią. Nie są osobnym przedmiotem. Pojawiają się podczas projektów, rozmów, pracy grupowej, rozwiązywania problemów i codziennych sytuacji klasowych.

Poznawcze

- krytyczne myślenie – sprawdzanie informacji, odróżnianie faktu od opinii, pytanie „skąd to wiesz?”;
- kreatywne myślenie – tworzenie pomysłów, szukanie nietypowych rozwiązań, swoboda wyboru;
- rozwiązywanie problemów – analiza, strategia, sprawdzenie rozwiązania i modyfikacja działania.

Spółeczne

- współpraca – podział ról, negocjowanie, wspólne decyzje, wsparcie;

- komunikacja – wyrażanie potrzeb, aktywne słuchanie, komunikaty „Ja”, dialog i mediacja.

Osobiste

- samoregulacja – rozpoznawanie emocji, planowanie pracy, dzielenie zadania na etapy;
- dbanie o siebie – dobrostan, asertywność, radzenie sobie ze stresem, rozpoznawanie mocnych stron.

Sprawczość – co to znaczy po ludzku?

Uczeń ma czuć: „mam wpływ, mogę wybrać, spróbować, poprawić, zaplanować i doprowadzić działanie do końca”.

- wspólne ustalanie zasad i celów klasy;
- wybór sposobu wykonania zadania lub strategii rozwiązania;
- udział w planowaniu projektów i wydarzeń;
- traktowanie błędu jako etapu procesu („jeszcze nie wiem”);
- samodzielny wybór lektury lub materiałów do działania.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 8–10 oraz s. 34.

6. Edukacja polonistyczna – mniej teorii, więcej użycia języka

Język ma być przede wszystkim narzędziem komunikacji i poznawania świata. Wiedza o języku powinna wynikać z pracy na tekstach i realnego używania języka, a nie wyłącznie z izolowanych ćwiczeń.

- pracuj z różnymi tekstami – literackimi, użytkowymi, informacyjnymi i multimodalnymi;
- twórz sytuacje, w których dzieci mówią, słuchają, pytają, wyjaśniają i uzasadniają;
- pozwalaj pisać do realnego odbiorcy – np. zaproszenie, list, instrukcję, ogłoszenie, tekst do gazetki;
- gramatykę i ortografię traktuj jako środki skutecznej komunikacji;
- stosuj dramę, dyskusję, storytelling i inne aktywne formy językowe.

HASŁO PRZEWODNIE

Minimum teorii – maksimum użycia.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 10–11.

7. Czytanie i pisanie po nowemu

Czytanie

Nauczanie czytania ma być oparte nie tylko na technice odczytywania znaków, ale przede wszystkim na rozumieniu tekstu, motywacji do czytania, analizie i interpretacji. Uczeń ma czytać po to, aby zdobywać informacje i doświadczać literatury.

KONKRET Z PODSTAWY

W ciągu roku szkolnego uczniowie powinni przeczytać w całości nie mniej niż 4 pozycje książkowe. Dobór lektur należy do nauczyciela, z uwzględnieniem potrzeb, możliwości i zainteresowań uczniów; dzieci powinny też mieć przestrzeń do proponowania własnych tytułów.

Pisanie

Od początku edukacji ma dominować podejście rozwojowe. Dziecko może podejmować próby pisania jeszcze zanim zapis jest w pełni poprawny i estetyczny. W początkowym okresie może łączyć tekst z rysunkiem, piktogramem lub pojedynczymi wyrazami. Nauczyciel obserwuje proces i w odpowiednim momencie wspiera poprawność wypowiedzi.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 80.

8. Matematyka – od konkretnego do rozumowania

Matematyka w klasach I–III ma rozwijać myślenie, odkrywanie prawidłowości i tworzenie własnych strategii. Nie chodzi tylko o uzyskanie poprawnego wyniku, ale także o rozumienie drogi do rozwiązania.

- zapewnij stały dostęp do konkretnych przedmiotów: liczmanów, klocków, patyczków, palców, monet, miarek, wag, termometrów;
- rozmawiaj z uczniami o tym, jak liczyli i dlaczego wybrali daną strategię;
- pozwalaj na różne sposoby rozwiązania tego samego zadania;
- traktuj błąd jako okazję do odczytania toku myślenia ucznia;
- łącz matematykę z codziennością: paragonami, kalendarzem, rozkładem jazdy, zakupami, planowaniem i konstruowaniem;
- równoważ ćwiczenie podstawowych umiejętności zadaniami nietypowymi i problemowymi.

NIE ZABIERAJ DZIECKU KONKRETU ZA WCZEŚNIE

Jeżeli uczeń potrzebuje palców, patyczków lub klocków, powinien mieć możliwość korzystania z nich. Zasada pracy: od konkretnego do myślenia abstrakcyjnego.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 11–12 oraz s. 81–82.

9. Przyroda i edukacja outdoorowa

Edukacja przyrodnicza ma opierać się na bezpośrednim kontakcie z otoczeniem. Dzieci powinny jak najczęściej obserwować, badać, eksperymentować, stawiać hipotezy i sprawdzać je w praktyce.

- wychodź na szkolne podwórko, do ogrodu, parku i najbliższego otoczenia;
- zaczynaj od pytania lub problemu badawczego;
- pozwalaj dzieciom przewidywać, sprawdzać i wyciągać wnioski;
- wykorzystuj lupy, mapy, termometry, wagi, kompasy i inne proste narzędzia badawcze;
- łącz przyrodę z matematyką, językiem, techniką i sztuką.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 13 oraz s. 82.

10. Edukacja społeczna, emocje i relacje

Kompetencji społecznych nie da się nauczyć wyłącznie przez pogadankę. Dzieci muszą mieć realne okazje do współpracy, podejmowania decyzji, rozwiązywania konfliktów, wyrażania opinii i brania odpowiedzialności za wspólne działania.

- regularne rozmowy i „czas w kręgu”;
- praca w parach i grupach;
- wspólne ustalanie zasad klasowych;
- projekty społeczne i obywatelskie;
- drama, storytelling, debata i mediacje rówieśnicze;
- strategie rozpoznawania emocji i regulowania napięcia;
- kącik wyciszenia, karty emocji, „termometr uczuć”, pudełko na zmartwienia, ćwiczenia uważności.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 9, 12–13 oraz s. 82–83.

11. Edukacja artystyczna

Plastyka, muzyka i działania artystyczne są ujęte wspólnie jako edukacja artystyczna. Akcent pada na ekspresję, kreatywność i samodzielność dziecka, a nie na produkowanie identycznych prac według wzoru nauczyciela.

- dziecko powinno mieć wpływ na technikę i sposób wykonania pracy;
- nauczyciel nie powinien wyręczać ani „poprawiać” pracy ucznia;
- ważny jest proces twórczy, a nie tylko estetyczny efekt;

- warto łączyć plastykę, muzykę, ruch i teatr;
- materiały artystyczne powinny być dostępne tak, by uczniowie mogli z nich samodzielnie korzystać.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 14 oraz s. 83.

12. Edukacja techniczna i informatyczna

Technika i informatyka tworzą jeden zintegrowany obszar. Nauka ma mieć charakter praktyczny: konstruowanie, planowanie, składanie, testowanie i rozwiązywanie konkretnych problemów.

ZASADA „NAJPIERW ANALOGOWO”

Programowanie i algorytmikę można rozpoczynać bez komputera – przez gry planszowe, kodowanie na dywanie, instrukcje ruchowe, układanie sekwencji i manipulowanie przedmiotami.

- bezpieczeństwo, BHP, higiena cyfrowa i cyberbezpieczeństwo są fundamentem działań;
- technologia ma być używana twórczo i celowo, a nie tylko odtwórczo;
- zadania powinny być dostępne dla każdego ucznia, a jednocześnie pozwalać rozwijać bardziej zaawansowane pomysły;
- warto stosować podejście problemowe, badawcze, STEAM, prototypowanie i modelowanie.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 14–15 oraz s. 83–84.

13. Wychowanie fizyczne i codzienny ruch

Wychowanie fizyczne jest oparte na koncepcji alfabetu ruchowego. Ruch ma być nie tylko „lekcją WF”, ale naturalnym elementem codziennego dnia ucznia klas I–III.

- zajęcia ruchowe odbywają się każdego dnia jako element edukacji zintegrowanej;
- krótkie rozgrzewki i zabawy ruchowe warto wplatać także między inne zajęcia;
- tak często, jak to możliwe, ruch powinien być realizowany w plenerze;
- w poradniku wskazano, aby co najmniej jedna godzina WF tygodniowo odbywała się w sali gimnastycznej z dostępem do sprzętu sportowego.

Testy sprawnościowe

W każdym roku szkolnym, w okresie od lutego do kwietnia, nauczyciel przeprowadza wskazane w podstawie testy sprawnościowe. Ich celem jest diagnoza mocnych i słabszych stron sprawności fizycznej oraz planowanie dalszego rozwoju, a nie ocenianie ucznia.

- bieg wahadłowy 10 × 5 m;
- 20-metrowy wytrzymałościowy bieg wahadłowy;
- podpór na przedramionach („deska”);
- skok w dal z miejsca.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 84–85.

14. Doświadczenia edukacyjne – co trzeba zaplanować

Doświadczenie edukacyjne jest czymś więcej niż pojedynczą lekcją. To zaplanowana sytuacja, w której uczniowie wykorzystują wiedzę i kompetencje w praktyce, często w formie projektu lub działania wykraczającego poza typowe ćwiczenie podręcznikowe.

Częstotliwość	Doświadczenie	Praktyczna uwaga
Przynajmniej 4 razy w każdym roku szkolnym	Rozgrywki klasowe lub szkolne z wykorzystaniem gier planszowych, karcianych lub kościanych rozwijających myślenie logiczne i strategiczne.	Uczeń uczestniczy w wyborze gry, zapisuje wyniki i analizuje strategię.

Częstotliwość	Doświadczenie	Praktyczna uwaga
Przynajmniej 1 raz w każdym roku szkolnym	Uczeń wybiera książkę do indywidualnej lektury i ją prezentuje.	Może to być krótka prezentacja, rozmowa, plakat, nagranie lub inna forma.
Przynajmniej 1 raz w każdym roku szkolnym	Grupa wybiera lekturę do wspólnej pracy.	Wybór ma być elementem współdecydowania.
Przynajmniej 1 raz w każdym roku szkolnym	Grupowe zadanie z użyciem nauczanego języka obcego nowożytnego.	Np. wymiana kartek/listów, spotkanie z użytkownikiem języka, mini-projekt.
Przynajmniej 1 raz w każdym roku szkolnym	Uczeń tworzy własny instrument, lalkę, maskę lub scenografię i wykorzystuje ją w działaniu artystycznym.	Liczy się wykorzystanie własnego wytworu, nie tylko wykonanie.
Przynajmniej 1 raz w każdym roku szkolnym	Udział w wydarzeniu kulturalnym na żywo lub online.	Np. muzeum, koncert, spektakl.
Przynajmniej 1 raz w całym etapie I–III	Grupowe założenie i prowadzenie uprawy roślin.	Np. ogródek ziołowy, warzywny, łąka kwietna.
Przynajmniej 1 raz w całym etapie I–III	Przygotowanie i realizacja wydarzenia artystycznego prezentowanego poza klasą.	Np. spektakl, wystawa, koncert, prezentacja dla społeczności szkolnej.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 78–79.

15. Projekty w całym etapie klas I–III

W całym I etapie edukacyjnym uczeń, pracując w grupie pod opieką nauczyciela, realizuje przynajmniej po jednym projekcie edukacyjnym z każdego z niżej wymienionych obszarów.

- 1. Przedsiębiorczość** – np. sklepik, kiermasz, planowanie prostego przedsięwzięcia.
- 2. Tożsamość i społeczność lokalna lub regionalna** – np. tradycje, dziedzictwo lokalne, gwary, atrakcyjność regionu.
- 3. Ochrona środowiska, ekologia, klimat** – np. bioróżnorodność, oszczędzanie zasobów, recykling, odpowiedzialne zakupy.
- 4. Zagospodarowanie przestrzeni** – np. projekt parku, placu zabaw lub fragmentu osiedla z uwzględnieniem potrzeb ludzi i przyrody.
- 5. Konstrukcje prostych maszyn** – np. modele wykorzystujące przekładnię, dźwignię, pochylnie.
- 6. Modelowanie** – np. model pozwalający obserwować działanie sił lub zależności.
- 7. Programowanie** – np. sekwencja ruchów robota, algorytm czynności, działania na macie.
- 8. Problemy społeczne** – np. rozwiązanie problemu zauważonego w klasie, szkole lub najbliższym otoczeniu.
- 9. Zdrowie** – np. ruch, zdrowe nawyki, odżywianie, dbanie o dobrostan.

DOBRA WIADOMOŚĆ

Nie każdy projekt musi być ogromnym, miesięcznym przedsięwzięciem. Jedno dobrze zaplanowane działanie może integrować kilka obszarów, o ile rzeczywiście realizuje ich cele i daje uczniom przestrzeń do działania.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 78–79.

16. Sala i otoczenie szkoły jako „trzeci nauczyciel”

Przestrzeń ma wspierać samodzielność, współpracę i różne sposoby uczenia się. Nie chodzi o kosztowną metamorfozę sali, lecz o jej funkcjonalność.

- elastyczny układ stolików umożliwiający pracę grupową;
- miejsce do pracy w kręgu;
- kącik wyciszenia i odpoczynku;
- biblioteczka klasowa;
- materiały dydaktyczne w zasięgu dziecka;
- kąciki zainteresowań i przestrzeń do samodzielnego działania;
- ściany pokazujące nie tylko efekt końcowy, ale także proces – mapy myśli, szkice, strategie, brudnopisy i wnioski;
- regularne wykorzystywanie korytarza, boiska, ogrodu i najbliższego otoczenia szkoły jako przestrzeni edukacyjnej.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 16–17.

17. Ocenianie, informacja zwrotna i portfolio

W poradniku ORE ocenianie jest przedstawione jako narzędzie wspierające uczenie się. Najważniejsze stają się obserwacja rozwoju, konkretna informacja zwrotna, samoocena i dokumentowanie postępu w czasie.

Dobra informacja zwrotna odpowiada na trzy pytania

- Co zrobiłeś dobrze?
- Nad czym warto jeszcze popracować?
- Co możesz zrobić dalej i jak to zaplanować?

Portfolio może pokazywać rozwój ucznia w czasie: pierwsze próby, poprawione wersje, projekty, refleksje, zdjęcia działań, samoocenę i przykłady strategii. Ważny jest postęp i proces, nie tylko „najładniejsze” prace.

UWAGA INTERPRETACYJNA

Poradnik ORE zaleca odejście od ocen sumujących, punktów i obrazków na rzecz informacji zwrotnej, portfolio i samooceny. Ten poradnik opisuje zalecenie metodyczne ze źródła – nie zastępuje szkolnych zasad oceniania określonych w dokumentacji szkoły.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 17–19.

18. Współpraca z rodzicami

Podstawa podkreśla partnerskie relacje szkoły z rodzicami, regularną komunikację o rozwoju i potrzebach dziecka oraz uwzględnianie wiedzy rodziców przy dostosowywaniu procesu dydaktyczno-wychowawczego.

- od początku roku wyjaśnij rodzicom, dlaczego dzieci pracują w grupach, wychodzą w teren, korzystają z konkretnych i otrzymują informację zwrotną;
- pokazuj rodzicom postęp, a nie tylko pojedynczy efekt;
- rozmawiaj o potrzebach, mocnych stronach i trudnościach dziecka;
- buduj spójność działań nauczyciela, pedagoga, psychologa, świetlicy i domu.

RODZIC MOŻE ZAPYTAĆ

„Dlaczego tak mało jest w zeszytach?”, „Dlaczego znowu byliście na dworze?”, „Dlaczego dziecko liczy na klockach?”. Warto uprzedzić te pytania i pokazać, że działanie, rozmowa, badanie i współpraca są częścią realizacji podstawy, a nie „czasem zabranym od nauki”.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 83 oraz s. 85.

19. Jak planować zajęcia w duchu Reformy26

Nie każda lekcja musi być projektem. Warto jednak zmienić punkt wyjścia podczas planowania.

1. Zacznij od celu – Co uczeń ma zrozumieć, potrafić zrobić lub wyjaśnić?

2. Znajdź pytanie lub problem – Co może uruchomić ciekawość i potrzebę działania?

- 3. Zaplanuj doświadczenie** – Co dzieci mogą zobaczyć, sprawdzić, zmierzyć, zbudować, porównać lub zbadać?
- 4. Daj wybór** – Gdzie uczeń może podjąć decyzję – materiał, sposób pracy, strategia, forma prezentacji?
- 5. Zaplanuj współpracę** – Czy jest sens pracy w parze lub grupie? Jakie role mogą pełnić uczniowie?
- 6. Połącz obszary naturalnie** – Nie „doklejaj” matematyki czy plastyki na siłę. Łącz je wtedy, gdy rzeczywiście pomagają rozwiązać problem.
- 7. Zakończ refleksję** – Co odkryliśmy? Co zadziało? Co było trudne? Co zrobilibyśmy inaczej?

20. Przykład zintegrowanych zajęć

PROBLEM BADAWCZY

Dlaczego po deszczu jedno miejsce na szkolnym podwórku wysycha szybciej niż inne?

Obserwacja: Dzieci wychodzą przed szkołę i oglądają mokre powierzchnie.

Hipotezy: Uczniowie proponują wyjaśnienia: słońce, wiatr, rodzaj podłoża, wsiąkanie wody.

Badanie: Porównują miejsca, mierzą, obserwują, fotografują i zapisują spostrzeżenia.

Matematyka: Porównują wielkości, czas, dane i wyniki pomiarów.

Język: Formułują pytania, opisują obserwacje, przygotowują notatkę lub plakat.

Przyroda: Rozmawiają o wodzie, parowaniu, temperaturze i właściwościach podłoża.

Technologia: Dokumentują działanie zdjęciem lub prostą prezentacją.

Współpraca: Grupy uzgadniają wspólne wnioski i dzielą role.

Refleksja: Porównują początkowe hipotezy z tym, co udało się ustalić.

Jedno doświadczenie naturalnie łączy kilka edukacji, kompetencje fundamentalne, pracę zespołową, sprawczość i refleksję. O tak rozumianą integrację chodzi w nowej podstawie.

21. Obowiązek, zalecenie czy decyzja nauczyciela?

W dokumencie źródłowym obok wymagań podstawy pojawiają się także zalecenia metodyczne i przykłady. Dla praktyki szkolnej ważne jest, aby ich nie mieszać.

Kategoria	Przykłady z dokumentu	Jak to czytać
Wymaganie / konkretny zapis podstawy	8 zintegrowanych edukacji; doświadczenia edukacyjne z określoną częstotliwością; projekty wskazane na etap I-III; co najmniej 4 książki w roku; testy sprawnościowe w okresie luty-kwiecień.	To elementy, które trzeba uwzględnić w planowaniu realizacji podstawy.
Zalecenie / warunek realizacji	częste wyjścia w teren; praca w parach i zespołach; co najmniej jedna godzina WF w sali gimnastycznej tygodniowo; informacja zwrotna i portfolio; elastyczna przestrzeń.	To kierunek organizacji pracy i rekomendowany sposób realizacji założeń.
Przykład metodyczny	„czas w kręgu”, stoik sukcesów, drzewko mocnych stron, kodowanie na dywanie, STEAM, drama, konkretne przykłady projektów.	Nie trzeba kopiować tych metod 1:1. Można wybrać inne rozwiązanie, które realizuje ten sam cel.

ZASADA BEZPIECZEŃSTWA

Jeżeli dany zapis ma wpływ na organizację szkoły, ocenianie, ramowy plan nauczania lub dokumentację, warto zawsze sprawdzić także właściwe rozporządzenie i dokumentację wewnętrzną szkoły. Poradnik ORE jest pomocą metodyczną, nie jedynym źródłem prawa.

22. Najczęstsze obawy nauczycieli

„Nie zdążę z materiałem” Autorzy poradnika podkreślają, że celem nie jest przerobienie podręcznika. Lepiej wykonać mniej zadań, ale przeanalizować je głębiej i rozwijać kompetencje.

„W grupach jest za głośno” Część hałasu jest naturalną konsekwencją interakcji. Zamiast rezygnować z grup, warto wprowadzić zasady pracy, sygnały ciszy i rutyny zespołowe.

„Jak oceniać bez ciągłego stawiania stopni/punktów?” Poradnik kieruje uwagę na informację zwrotną, portfolio, samoocenę oraz dokumentowanie postępu.

„Czy każda lekcja ma być projektem?” Nie. Projekt i doświadczenie edukacyjne są ważne, ale codzienna praca nadal może obejmować ćwiczenie, rozmowę, trening umiejętności i pracę indywidualną.

„Czy podręcznik jest niepotrzebny?” Nie. Może być jednym z narzędzi, ale nie powinien sam wyznaczać całego procesu uczenia się.

Źródło w poradniku MEN/ORE: s. 18–19.

23. Checklisty na start roku

A. Przygotowanie sali

- ☐ miejsce do pracy w kręgu;
- ☐ możliwość szybkiego przeorganizowania stolików do pracy w parach i grupach;
- ☐ biblioteczka klasowa;
- ☐ kącik wyciszenia / miejsce odpoczynku;
- ☐ dostępne dla dzieci liczmany, klocki i inne konkrety matematyczne;
- ☐ gry planszowe, karciane i kościane;
- ☐ proste materiały badawcze;
- ☐ materiały plastyczne dostępne dla uczniów;
- ☐ miejsce na prezentowanie procesu pracy, nie tylko gotowych efektów.

B. Plan pracy na rok 2026/2027

- ☐ zaplanuj co najmniej 4 rozgrywki z grami rozwijającymi myślenie logiczne i strategiczne;
- ☐ zaplanuj indywidualny wybór i prezentację książki przez każdego ucznia;
- ☐ zaplanuj grupowy wybór lektury;
- ☐ zaplanuj co najmniej jedno grupowe działanie z językiem obcym;
- ☐ zaplanuj wykonanie i wykorzystanie własnego instrumentu/lalki/maski/scenografii;
- ☐ zaplanuj udział w wydarzeniu kulturalnym;
- ☐ sprawdź, które projekty etapowe z 9 obszarów będą realizowane w tym roku, a które w kolejnych klasach;
- ☐ zaplanuj uprawę roślin w którymś roku etapu I–III;
- ☐ zaplanuj wydarzenie artystyczne prezentowane poza klasą w którymś roku etapu;
- ☐ uwzględnij okres luty–kwiecień na testy sprawnościowe;
- ☐ zaplanuj regularne wyjścia poza salę;
- ☐ ustal sposób gromadzenia portfolio i udzielania informacji zwrotnej.

C. Pytania do siebie przy planowaniu tygodnia

- ☐ Czy dzieci miały okazję coś odkryć lub sprawdzić?
- ☐ Czy pracowały choć raz w parze lub grupie?
- ☐ Czy pojawił się ruch poza samym WF?
- ☐ Czy uczniowie mogli dokonać jakiegoś wyboru?
- ☐ Czy używali wiedzy w praktycznym kontekście?
- ☐ Czy miały okazję rozmawiać o swoim sposobie myślenia?
- ☐ Czy wyszliśmy poza ławki / poza salę?
- ☐ Czy informacja zwrotna pokazała następny krok?
- ☐ Czy znalazło się miejsce na refleksję i samoocenę?

24. Reforma26 w 10 zdaniach

1. Nie chodzi o „przerobienie podręcznika”, lecz o rozwijanie kompetencji i rozumienia.
2. Klasy I–III nadal pracują w kształceniu zintegrowanym – podstawa obejmuje 8 zintegrowanych edukacji.
3. Dziecko ma więcej działać, rozmawiać, badać i podejmować decyzje.
4. Błąd ma być wykorzystywany jako źródło informacji o toku myślenia ucznia.
5. W matematyce konkret, model i rozmowa o strategii są równie ważne jak poprawny wynik.
6. Przyroda ma być poznawana również poza salą – przez obserwację, eksperyment i kontakt z otoczeniem.
7. Ruch jest codziennym elementem edukacji zintegrowanej, a nie tylko wydzieloną godziną WF.
8. Ocenianie ma pomagać dziecku rozumieć własny postęp i kolejny krok.
9. W całym etapie trzeba świadomie zaplanować doświadczenia edukacyjne i projekty wskazane w podstawie.
10. Nauczyciel jest przewodnikiem i organizatorem środowiska uczenia się – nie musi być jedynym źródłem wiedzy.

NAJKRÓTSZE PODSUMOWANIE

Nie więcej treści – więcej rozumienia. Nie więcej kontroli – więcej sprawczości. Nie więcej siedzenia – więcej działania. Nie więcej idealnych odpowiedzi – więcej pytań i szukania rozwiązań.

25. Źródło i zakres poradnika

Poradnik został opracowany na podstawie publikacji:

Małgorzata Żytka, Joanna Dobkowska, „Podstawa programowa w Reformie26. Kompas Jutra – Edukacja wczesnoszkolna”, Ośrodek Rozwoju Edukacji / Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2026, wydanie 1.

W opracowaniu wykorzystano przede wszystkim część metodyczną poradnika (s. 4–19) oraz treść podstawy programowej i warunki jej realizacji dotyczące I etapu edukacyjnego (w szczególności s. 48–85). Treść została skrócona, uporządkowana i sparafrazowana językiem praktyki nauczycielskiej.

CO DALEJ?

Przy wdrażaniu podstawy warto prowadzić prostą dokumentację planowania doświadczeń edukacyjnych i projektów na cały etap I–III, aby mieć pewność, że wymagane działania są rozłożone rozsądnie na trzy lata.

Powodzenia w roku szkolnym 2026/2027!